

- bidae) assemblage in mature boreal forest // *Ecography*. — 2013. — Vol. 36. — P. 636-647.
5. Decaëns T., Jiménez J.J., Rossi J.P. A null-model analysis of the spatio-temporal distribution of earthworm species assemblages in Colombian grasslands // *Journal of Tropical Ecology*. — 2009. — Vol. 25(4). — P. 415-427.
 6. Drake J.A. Communities as assembled structures: do rules govern pattern? // *TREE* 1990. — Vol. 5. — P. 159-164.
 7. Hubbell S. P. *The Unified Neutral Theory of Biodiversity and Biogeography* — Princeton, NJ: Princeton University Press, 2001. — 540 p.
 8. Jiménez J.J., Decaëns T., Rossi J.-P. Soil environmental heterogeneity allows spatial co-occurrence of competitor earthworm species in a gallery forest of the Colombian "Llanos" // *Oikos*. — 2012. — Vol. 121. — P. 915-926.
 9. Lawton J. Are there general laws in ecology? // *Oikos*. 1999. — Vol. 84. — P. 177-192.

ВІКОВА СТРУКТУРА ЦЕНОПОПУЛЯЦІЇ БРАНДУШКИ РІЗНОКОЛЬОРОВОЇ (*BULBOCODIUM VERSICOLOR L.*) В УМОВАХ С. СУДІВКА, НОВОСАНЖАРСЬКОГО РАЙОНУ

Оніпко В.В., Бондарчук М.М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,
Україна*

Дослідження проблем збереження рідкісних та зникаючих видів рослин в умовах природних екосистем є одним із пріоритетних завдань для сучасного еколога. Ділянки з природними угрупованнями потребують постійних моніторингових спостережень із метою оцінки стану рослинного покриву, динаміки фітокомпонентів, зокрема чисельності популяцій рідкісних і зникаючих видів, та збору іншої наукової інформації. Період вегетації більшості судинних рослин флори України припадає на кінець весни та літо, тому саме цим рослинам приділяється основна увага дослідників. Серед рослин природної флори, які потребують охорони, одними з найбільш чутливих до антропогенного пресу є ефемероїди. Зникнення або гноблення ефемероїдів — сигнал рекреаційної небезпеки для біоценозу, воно погіршує режим харчування для всіх степових і лісових рослин, у тому числі й для деревних порід.

Структура й антропогенні зміни степової флори і різноманітності ефемероїдів в умовах села Судівка, Новосанжарського району вивчені недостатньо, а наявні дані стосовно *Bulbocodium versicolor L.* потребують уточнення і підтвердження. Саме тому актуальним є з'ясування сучасного стану, структури тенденцій розвитку та забезпеченості територіальною охороною *Bulbocodium versicolor L.* Метою дослідження було — визначення вікової структури ценопопуляції брандушки різнокольорової (*Bulbocodium versicolor L.*) в умовах антропогенного ландшафту.

Наукові дослідження виконували комплексно, використовуючи загальнонаукові методи і прийоми (синтезу, спостереження,) та спеціальний метод біологічного дослідження (польовий). Облікові ділянки, площею 1 м², закладали випадково — регулярним способом. Дослідження проводилися в період 2017р.

Опис ділянки.

Загальна площа досліджуваної території близько 1 га. Це широка розгалуження балка із плоским днищем і плескатиими схилами південної і

південно східної експозиції. Трав'янистий покрив утворений: *Trifolium repens* L. + *Festuca valesiaca* S. ex G. + *Potentilla impolita* P. + *Gagea lutea* L.

З метою дослідження стану ценопопуляції було проведено визначення вікових спектрів на ділянках № 1 — 3. Отримані дані наведено в таблиці:

Таблиця 1

Вікова структура ценопопуляцій *Bulbocodium versicolor* L.

Середня кількість особин на 1 м ² , шт				
j	im	v	g1	g2
2	6	9	5	1

Умовні показники: j — ювенільний, im — іматурний, v — віргінільний, g1 — молодий (ранній), g2 — середньовіковий (зрілий) стан.

Встановлено, що досліджена ценопопуляція даного виду входить до складу лучно — степових фітоценозів і приурочена до основи балкової експозиції з мінімальною участю старших генеративних і ювенільних вікових спектрів, а максимум припадає на віргінільні та іматурні стани. Молода частина спектру ценопопуляції динамічна, що можна пояснити загибелю насінин і недостатнім виживанням сходів. Мала кількість старих генеративних особин може бути обумовлена збором на букети або відносно молодим віком ценопопуляції. При помірному антропогенному навантаженні ценопопуляції *Bulbocodium versicolor* L можуть відносно довго існувати в природних умовах.

Також підготовлені рекомендації щодо охорони ценопопуляції *Bulbocodium versicolor* L в Новосанжарському районі:

- 1) Встановлення правил і норм охорони та відтворення *Bulbocodium versicolor* L.
- 2) Заборони та обмеження використання *Bulbocodium versicolor* L. у разі необхідності.
- 3) Проведення екологічної експертизи та інших заходів з метою запобігання загибелі *Bulbocodium versicolor* L в результаті господарської діяльності.
- 4) Захист земель, зайнятих *Bulbocodium versicolor* L, від ерозії, селей, підтоплення, затоплення, заболочення, засолення, висушення, ущільнення, засмічення, забруднення промисловими і побутовими відходами і стоками, хімічними й радіоактивними речовинами та від іншого несприятливого впливу.
- 5) Створення та оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
- 6) Організація наукових досліджень, спрямованих на забезпечення здійснення заходів щодо охорони та відтворення *Bulbocodium versicolor* L.
- 7) Розвитком систем інформування про *Bulbocodium versicolor* L та вихованням у громадян дбайливого ставлення.
- 8) Створенням системи державного обліку та здійснення державного контролю за охороною, використанням та відтворенням *Bulbocodium versicolor* L.

Література

1. Бордзіловський Є.І. Рід Брандушка — *Bulbocodium L.* / Бордзіловський Євген Іванович; Флора УРСР. — К.: Вид-во АН УРСР, 1950. — Т. 3. — С. 79—81.
2. Мельник В.И. *Bulbocodium versicolor L (Melanthiaceae)* — редкий вид флоры Европы (географическое распространение, условия местообитаний и структура популяций) / Мельник В.И, Гриценко В.В, Шевченко Д.Ю. — К: Фитосоциоцентр, 2007. — 44 с.
3. Мельник В.И. *Bulbocodium versicolor L (Melanthiaceae)* в Украине / Мельник В.И, Гриценко В.В, Шевченко Д.Ю; Ботан. журн., 2006. — Т. 91, № 10. — С. 1528–1537.

ХАРЧОВІ ЛУЧНІ ПРЕДСТАВНИКИ РОДИНИ РОЗОВІ (*ROSACEAE*) ОКОЛИЦЬ С. ВЕСЕЛА ДОЛИНА ГЛОБИНЬСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Орлова Л.Д., Жук М.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,
Україна

Одним з найважливіших ресурсів на Землі є рослинний світ. Серед корисної дикорослої флори особливе місце займають харчові рослини. Відомо до 1000 видів рослин природної флори, які наші предки з давніх пір використовували в їжу. На жаль, у даний час кількість дикорослих рослин, які споживаються, скоротилася. Однак дикорослі їстівні рослини не тільки не поступаються своїм культурним родичам за змістом поживних речовин, вітамінів і інших фізіологічно активних речовин, мікроелементів і мінеральних солей, але часто і перевершують їх [2].

Серед природних біоценозів особливе місце займають лучні фітоценози. Багатство та різноманітність флористичного складу обумовлює важливість їх використання. Лучна рослинність має вагоме ландшафтне і рекреаційне значення, є екоотопом багатьох лікарських, цінних кормових і декоративних рослин, разом з тим є цінним харчовим продуктом, сировиною для різних галузей харчової промисловості.

Під час вивчення видового складу рослин луків околиць села Весела Долина Глобинського району Полтавської області нами було виявлено 33 види харчових рослин. З усіх виявлених представників досить цікавою є родина Розові (*Rosaceae*), у якій встановлено 5 видів, що використовуються в харчовій промисловості. Нижче наведені виявлені в ході дослідження представники даної родини.

Глід п'ятиматочковий (*Crataegus pentagyna W. K.*) — кущ високою 3-4 м. Листки широкояйцевидні до яйцевидно-трикутних, нижні — трилопатові, верхні — 5-7-лопатові; листки неплідних пагонів 5-8-лопатові, з великими косо-яйцевидними пильчастонадрізаними прилисками. Квітки двостатеві, правильні, 3-5-стовпчикові, 5-пелюсткові білуваті, в щитках. Плоди яблуковидні, чорні, з сизою поволокою і червоним м'якушем. Цвіте у травні — червні. Особливий інтерес представляють плоди для лікувального і дієтичного харчування, для розширення асортименту продуктів (добавки в хліб, начинки для пирогів, основа варення, пастили, пюре та ін.) У домашніх умовах з плодів глоду готують різні напої, киселі, джеми, пастилу [1, 3].

Шипшина собача (*Rosa canina L.*) — кущ 1,5-2,5 м заввишки.